

N:o 176.

Af herr **O. Olsson** i Stockholm, om ändrad lydelse af 17 kap.
7 och 9 §§ handelsbalken.

Som bekant, innehåller 17 kapitlet handelsbalken gällande stadganden om borgenärs rätt och företräde sins emellan till gäldbunden egendom.

Kapitlets 9:e § 1 mom, sådant lagrummet lyder enligt kongl. förordningen den 16 juni 1875, bestämmer den förmånsrätt, som tillkommer innehafvare af fastighetsinteckningar och stadgar paragrafen i fråga om förmånsrätt för ränta följande:

»dock gälle ej förmånsrätt till ränta, som före utmätning eller början af konkurs upplupen är, för längre tid än tre år.»

Ett analogt stadgande finnes beträffande ränta å förlagsinteckningar uti 7 § 2 mom., enligt dess lydelse i lagen den 12 juni 1891.

En innehafvare af fastighets- eller förlagsinteckning eger således med förmånsrätt ur den intecknade egendomen utbekomma tre års upplupna räntor.

Huru denna rätt af de enskilda bankinrättningarna användts och huru derigenom uppkommit en mängd missförhållanden, skall jag i det följande söka visa.

De enskilda bankinrättningarna hafva, såsom bekant, ofta nog uti sina formulär till skuldebref inryckt en bestämmelse af innehåll, att det för skuldebrevet lemnade hypotek skall tjena som säkerhet icke

blott för skuldebrevets innehåll, utan äfven för alla andra förbindelser, gäldenären *häftar uti* eller *kan komma att häfta uti* till banken. Hvad detta kan innebära framgår af följande exempel.

En fastighet, taxerad till 200,000 kronor, är betald med följande inteckningar:

12 st. hvardera å 10,000 kronor, eller tillsammans 120,000 kronor, belånade hos en enskild bankinrättning enligt skuldebref å samma belopp med en bestämmelse af ofvan antydt innehåll, samt 8 inteckningar, likaledes hvardera å 10,000 kronor, hvilka innehafvas, de 4 bättre af herr A. och de 4 sämre af herr B.

Fastigheten blir utmätt eller gäldenären gör konkurs, hvarefter fastigheten säljes på exekutiv auktion för 180,000 kronor.

Nu gör emellertid banken anspråk på, oberäknadt ränta efter utmätningen eller konkursens början, tre års ränta å 120,000 kronor efter 5 procent. Detta gör 18,000 kronor, eller tillsammans med kapitalet och ränta för tiden *efter* utmätningen eller konkursen kr. 140,000.

Sedan banken utfått detta, erhåller herr A. » 40,000, men herr B. intet.

Om nu banken verkligen icke erhållit några räntor å gäldenärens omslagsrevers å 120,000 kronor, vore ej annat att säga, än att banken visat väl mycken efterlåtenhet. I regel är dock så icke fallet, utan banken har mycket riktigt erhållit sina räntor å omslagsreversen, utom kanske för sista månaderna, men gäldenären har t. ex. skrifvit på borgen för annan person å ett lån i banken eller trasserat eller endoserat en vaxel och banken förskaffar sig likvid för detta lån eller denna vaxel genom att taga räntorna för tre år, och detta kan icke någon lagligen neka banken, ty räntorna, som erlagts, hafva väl afskrifvits på omslagsreversen, *men icke på inteckningarne.*

Häraf blir sålunda följden, att en person, som har en jämförelsevis passabel inteckning, och som kanske, innan han mottog densamma, efterhörde, att räntorna å banklånet blifvit ordentligt betalda, går miste om den förmånsrätt, han borde ega, hvaremot bankens, rätt sedt, oprioriterade fordringar utgå med förmånsrätt ur fastigheten.

Ett annat exempel på, huru bankerna hänsynslöst begagna sig af ifrågavarande stadganden om förmånsrätt för tre års räntor, är följande:

Mot säkerhet af inteckningar å 120,000 kronor i en fastighet, taxerad till 220,000 kronor, har en enskild bankinrättning år 1889 beviljat ett så kalladt garantilån å 120,000 kronor, stäldt att betalas på 75 år med en ränta och amortering af sammanlagdt 5½ procent.

Emellertid kan inträffa, att lånet före utgången af de 75 åren blifver inbetaldt antingen på bankens yrkande till följd af egendomens försämring eller emot bankens vilja genom fastighetens försäljande på exekutiv auktion, då banken enligt 30 § af kongl. förordningen om in-teckningar och huru dermed förhållas skall, är skyldig emottaga betalning för in-teckningarna.

För sådana fall finnas, såsom i regel är fallet beträffande dylika lån af en större bankinrättning här i staden, i låneförbindelsen den bestämmelsen, att banken *såsom godtgörelse för de vid lånets utlemnande förskjutna omkostnader* skall *genast* utbekomma ett belopp utgörande $\frac{1}{5}$ % af ursprungliga lånesumman för hvarje år af återstående amorteringstiden.

Detta betyder att, om det i exemplet omförmälda lån å 120,000 kronor inbetalas t. ex. år 1894, banken på köpet får sig en fordran å $\frac{1}{5}$ % å 120,000 kronor för 70 år eller den lilla nätta summan af 16,800 kronor.

Hur skall banken kunna utfå detta? Jo, derigenom att banken, som trots det räntorna ordentligt erlagts icke gjort någon afskrifning å in-teckningsreverserna, vid köpeskillingsliqviden uttager 3 års upplupna, oguldna räntor på desamma.

Äfven om man anser, att banken i de fall, då garantilånet inbetaldes före amorteringstidens utgång, skulle billigtvis kunna pretendera någon *rimlig* ersättning för sina låneomkostnader, vore det väl mera rent spel att vid lånets meddelande fordra in-teckningar till erforderligt högre kapitalbelopp.

Jag skulle kunna framdraga äfven andra fall, men det redan omförmälda må vara tillfyllest att visa, huruledes innehafvare af en in-teckning uti en fastighet aldrig är säker, att icke han vid en köpeskillingsliqvid öfverraskas af än det ena och än det andra egendomliga anspråket, som omintetgör hans rätt, anspråk, hvilka alla gömma sig bakom de tre årens oafskrifna räntor.

Rättelse af dessa missförhållanden eller åtminstone en begränsning af desamma synes mig bäst kunna ske medelst nedsättning af den tid, för hvilken ränta utgår med förmånsrätt och då, enligt mitt förmenande, förmånsrätt för ett års ränta före utmätningen eller konkursens början må anses fullt tillräcklig för in-teckningshafvares trygghet för hans verkliga räntefordran, får jag härmed vördsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del måtte besluta,
dels att 17 kap. 7 § handelsbalken, sådant detta lagrum lyder genom lagen den 12 juni 1891 måtte

ändras derhän, att uti meningen »dock gälle ej förmånsrätt för ränta, som före början af konkurs upplupen är, för längre tid än tre år», orden »tre år» måtte utbytas mot »ett år»;

och dels att uti 17 kap. 9 § handelsbalken, sådant detta lagrum lyder enligt kongl. förordningen den 16 juni 1875, uti meningen »dock gälle ej förmånsrätt till ränta, som före utmätning eller början af konkurs upplupen är, för längre tid än tre år», orden »tre år» måtte utbytas mot »ett år».

Om remiss till lagutskottet anhålles.

Stockholm den 25 januari 1893.

Olof Olsson.

I ofvanstående motions syfte instämmer:

Gustaf Ericsson.
